

VYTAS ČUPLINSKAS: “MUZIKA - UNIVERSALIAUSIA BENDRAVIMO KALBA”

Buvo graži praėjusio rugpjūčio diena „Dainavos“ stovykloje Mičigane. Sugužėjo chorvedžiai pabendrauti, padainuoti, susipažinti vienas su kitu ir su būsimosios dainų šventės repertuaru. Ir tada iš Vyto pirmąkart išgirdome, koks bus tas taip laukiamas renginys 2015-aisiais. Jis pasidalino savo vizija. Atskleidė vieną kitą paslaptį. Ne visas. Sakė, visų išduoti kol kas negalys. Bet tądien sužinojome, kokia šventės simbolių – dviejų paukščiukų – reikšmė. Iš nuostabos aikčiojome. Jei nebūtų paaiškinęs, jog tie spalvingi čiulbuonėliai sutupdyti taip, kad sudarytų X ir įvardintų dešimtąją dainų šventę, taip ir būtumėme nesupratę. Ir kad tuose paukščiukuose pasislėpusios reikšmingos D bei Š raidės. Ir dar krūvą kitų dalykų, apie kuriuos išgirde bandėme atspėti, kaip šio puikų humoro jausmą turinčio žmogaus galvoje gimsta tokios idėjos...

Vytas Čuplinskas. 2015. Nerijos Čuplinskaitės nuotrauka.

Kaip jus pristatyti skaitytojams, kurie dar jūsų nepažįsta? Kur augote ir mokėtės? Kokia jūsų profesija?

Gimiau ir augau Kanadoje, Toronte. Menų fakulteto mokslus baigiau Toronto Yorko universitete. Daugeliui lietuvių gražius prisiminimus sukeliančioje „Dainavos“ stovyklavietėje Mičigane susipažinau su būsima žmona Asta, ten ir susituokėme, o Čikagoje apsigyvenau po vedybų. Dabar Čikagos universiteto (University of Chicago) Skaičiavimo institute (Computation Institute) einu Vartotojo patirties (User Experience) skyriaus vadybininko pareigas. Nežinau, kaip lietuviškai tiksliau paaiškinti – tiesiog mūsų sukurtos sistemos mokslininkams bei tyrinėtojams padeda perkelti jų tyrimų surinktas didžiules duomenų bazines visame pasaulyje – ir iš laboratorijos į superkompiuterių patalpas, ir bendrai dalintis su kitais mokslininkais.

Esate toks visur suspėjantis: jus pamatysi ne viename lietuviškame renginyje - ar kaip žiūrovą, ar kaip dalyvį bei prisidėjusį prie jo organizavimo. Kas skatina imtis šios tikrai nemažai laiko reikalaujančios veiklos?

Pirmiausia, turbūt tai, kad esu lietuvis, ir lietuviškas identitetas man nėra tik tuščias posakis. Baigus universitetą, pirmasis mano darbas buvo įteigti Kanados valdžiai, kad pripažintų atkurtą Lietuvos nepriklausomybę, sudaryti sąlygas, kad užsimegztų ryšiai tarp šių dviejų šalių. 1989-aisiais prasidėjo mano kelionės į Kanados sostinę Otavą. Įsteigėme Kanados lietuvių bendruomenės valdžios reikalų raštinę. Ten jos vedėju likau dirbti ketverius metus, per visus svarbiausius Baltijos šalių įvykius. Kitaip sakant, tai, ką dabar darau lietuvybės labui, darau iš širdies. Tai manyje yra išauginta ir subrandinta jau prieš daugelį metų.

Aš pati jus prisimenu iš bendrų projektų su lietuvių meno ansambliu „Dainava“, prasidėjusių jau prieš keletą metų, - ir kaip reklaminių plakatų, koncerto programų dizainerį, ir kaip taisyklingos tarsenos, sodraus balso skaitovą, išraiškingą koncertų vedantįjį. Turite tokį balsą! Nedainuojate?

Dainuoju maudydamasis! Jei rimtai, tai esu dainavęs mokyklų choruose, bet nemanau, kad mano balso koks nors rimtas muzikos kolektyvas pasigestų. Liksiu prie skaitymo.

Jūs - šiemetinės, dešimtosios, Šiaurės Amerikos lietuvių dainų šventės režisierius. Ar šiuo titulu buvote „apdovanotas“ ir 2006-aisiais Čikagoje vykusioje aštuntojoje dainų šventėje? Kokia savo patirtimi dalijotės prieš devynerius metus?

2006 metais buvau daugiau atsakingas už šventės grafikos, dizaino dalykus - sukūriau šventės logotipą, pasirinkau marškinėlių dizainu, apipavidalinau leidinio viršelį. Bet su režisavimu tuomet reikalų neturėjau.

Atrodo, kad šių metų dainų šventės rengėjai net nesvarstė, kas atliks visą jos režisūrinį darbą. Be to, dar rūpinsis ir pagrindinio šventės informacijos šaltinio - interneto svetainės - reikalais. Ar reikėjo jus įkalbinėti prisijungti prie renginio ruošos?

Ne, tokio įkalbinėjimo net nebuvo. Nereikėjo. Su Dariumi Polikaičiu esu pažįstamas ir kartu bendradarbiaujame jau dešimtmečius, ir kai prieš pustrėčių metų pradėjome aptarinėti būsimą šventę, visas pareigų pasiskirstymas vyko natūraliai, savaime. Viskuo, kas nesusiję su garso reikalais, sutikau rūpintis aš. Dabar matau - apsiėmiau per daug darbų, bet kažkas turėjo daryti tai, prie ko nesutiko prisidėti kiti kalbinti asmenys. Tačiau dabar jau nebėra kur trauktis. Kai

planai pradeda lipdytis, tada apima tikrai geras jausmas, kad ne be reikalo kartais ir iki išnaktų posėdžiauta. Nors dažniausiai tenka prie kompiuterio sėdėti, koduojant svetainės puslapius, kuriant grafinius ar redaguojant video kūrinius – kol paukšteliai pradeda čiulbėti.

Kas jūsų komandoje? Su kuo aptariate „minčių audras“?

Žinoma, daugiausia laiko praleidžiame su Dariumi. Prisideda Liudas Landsbergis, kuris labiau gelbsti muzikiniuose dalykuose. Tačiau visi esame iš tų, kurie žinome, ko norime, ką reikia atlikti. Tiesiog aptariame – ir darome. Dirbame savanoriškai. Nepamainomas yra „Grandies“ šokių grupės mokytojas Gintaras Grinkevičius, kurį vadinu „judesių ministru“. Neapsieitumėmė be Audrės Budrytės-Nakienės ir daugelio daugelio kitų pagalbos.

Šių metų dainų šventė gerokai skirsis nuo anksčiau vykusių, ir pavadinimas „Padainuosim dainų dainele“ slepia gilesnę mintį. Kas jame užkoduota? Kokia renginio vizija bei tikslai?

Kaip minėjau, man bei kitiems šventės rengėjams yra labai svarbi lietuvybė, ir pirmasis dalykas, kuris iškilo apibrėžiant jos viziją, aptarinėjant tikslus, – parodyti, kad Lietuva yra svarbi pasaulio dalelė. Kad tai šalis, kuri turi kuo didžiuotis, ir kad tai reikia parodyti pasauliui. Dažnai patys lietuviai turi tam tikrą nepilnavertiškumo jausmą. Man svarbu, kad lietuviai galėtų didžiuotis savo prigimtimi ir kad galėtų dalyvauti aukšto lygio renginyje, kuris išaukština vieną esminę lietuvių prigimtį – lietuvišką dainą. Ir kad nelietuviai suprastų, ypač mišrioje šeimoje, kodėl lietuviams šitai yra svarbu. O juk muzika, daina – universalus reiškiny, kuriuo to galima pasiekti. Mus, lietuvius, daina per amžius lydėjo ir džiaugsme, ir skausme, suteikė jėgų ir vilties – vien tai, kad Lietuvos dainų šventė vyksta jau daugiau kaip 90 metų, daug pasako. Tikrai ne visada reikia suprasti dainos žodžius, kad suvoktum, kas norima pasakyti.

Ko gero, svarbiausias faktas, pradinių mūsų aptarinėjimų metu nulėmęs šito renginio viziją ir dviasią, – 25-erių metų atkurtos Lietuvos nepriklausomybės sukaktis, ta lietuvių išgyventa „dainuojanti revoliucija“, kuri buvo ir kuri viesiems laikams tapo istorija. Ar kas nors galėtų man parodyti kitą šalį, kurioje, tankams atvažiavus į sostinę ir kareiviams pasipylus iš sunkvežimių, piliečiai ne smurtu atsakė, o verčiau pradėjo dainuoti? Dainuoti! Tai nuostabu! Net sakyčiau – stebuklinga. O tada apie šią pagrindinę temą pradėjo suktis ir kiti su ja susiję

būsimos šventės vaizdo, įgarsinimo, kitokie techniniai dalykai. Apmąstėme, kaip tą kelionę ir per lietuviškos dainos, ir apskritai per Lietuvos istoriją perteikti abiejomis kalbomis. Čia ir gimė idėja dar vienam šventės „dalyviui“. Taip tiksliausiai ją įvardinčiau. Turiu omenyje didžiulį ekraną, kuriame bus matoma viskas, ko reikės žiūrovui, kad jis – ypač nekalbantis lietuviškai – suprastų, kas tą popietę koncerto salėje vyksta: subtitrai, padėsiantys išvengti kartojimosi, kuomet paprastai dvikalbiuose renginiuose vienos kalbos tekstas tuoj pat verčiamas į kitą; kūrinų pristatymas; įvairiausiomis vaizdo priemonėmis sukurta galimybė žiūrovui neskubant susikaupti bei įsijausti į skambantį kūrinį, o ne atitolti nuo jo. Ar tiesiog sąmoningai iš ekrano sklindanti tylą – tai siužetą, vientisumo jausmą sukursiantys momentai, kurie auditorijai padės patirti šventės dvasią.

Svarbiausias renginio kūrinys - specialiai šventei Kęstučio Daugirdo bei Rugilės Kazlauskaitės parašyta kantata „Dainuojanti revoliucija“. Ji sukurta jums jau parinkus istorinius momentus ir nutarus, ką konkrečiai šis kūrinys privalėtų atspindėti. Kuris svarbiausias Lietuvos istorijos faktas buvo ašis, apie kurią vystėsi kantatoje apdainuojami įvykiai? Ar renginio „siurprizų sąrašas“ leistų jums nors šiek tiek pasidalinti tuo, kaip klausytojams šis kūrinys bus pristatytas?

Pagrindinis faktas, nulėmęs tai, kas šiuo kūriniu turėjo būti perteikta, – tas, kad Ribentropo-Molotovo paktu Baltijos valstybės prie TSRS buvo prijungtos prieš jų norą, ir Vakarai okupacijos niekada nepripažino. Lietuvą visus tuos dešimtmečius morališkai palaikė išeiviai užsienyje. Tai man davė idėją sustatyti tarsi rėmus penkiems Lietuvos istorijos momentams, atvedusiems lietuvių tautą prie taikos, dainos palydėto išsivadavimo prieš 25 metus. Būtent tie momentai nulėmė, kokia nuotaika, jausmas, spalva atsispindės kiekvienoje iš penkių kūrinio dalių. Kęstutis ir Rugilė puikiai tą viziją įgyvendino, ir žiūrovas pamatys tikrai įspūdingą šios kantatos inscenizaciją. Taip, būtent inscenizaciją. Neatskleisiu visų paslapčių, kuo žadame nustebinti auditoriją. Galiu pasakyti, kad daugiau nei 1,400 choristų atliekamo kūrinio mintį perteiks aktoriai, šokėjai, vaizdiniai elementai ekrane, apšvietimas bei įspūdingos dekoracijos. Visuma – vilnuosi – suvirpins kiekvieno jausmus.

Ar pagal prieš kelis mėnesius išplatintą pranešimą, jog vienam iš slaptų šventės projektėlių labai reikalingi akordeonistai, susidomėjusių atsirado? Projektėlis pavyks?

Taip, dupleš tampančių virtuozų tikrai atsirado – ačiū visiems, kurie atsiliepė į raginimą. Ir projektėlis smagiai juda į priekį. Raginu žiūrovus neužmiršti pasiimti geros nuotaikos ir būti pasiruošusiems savo dainavimu sudrebinti koncerto salę. Taip taip, dainuosime visi kartu!

Šventėn savo iniciatyva užsiregistravo 65 chorai iš JAV, Kanados, Anglijos bei Lietuvos. Spauloje buvo minėta ir apie specialiai į renginį kviestus atlikėjus. Trumpai priminkite, kas jie.

Be savanoriškai užsiregistravusių chorų, trys garsūs chorai iš Lietuvos – Kauno berniukų ir jaunuolių choras „Varpelis“, Vilniaus Balio Dvariono muzikos mokyklos mergaičių choras „Viva Voce“ ir Vilniaus mokytojų namų mišrus choras „Bel Canto“ – į šventę yra pakviesti. Pasirodys ir talentinga įvairių stilių dainininkė Rasa Serra bei daugybe instrumentų, daugiausia – pučiamaisiais – grojantis virtuožas Saulius Petreikis. Abu irgi atvyksta iš Lietuvos. Smagu, kad jie priėmė mūsų kvietimą ir tikrai praturtins šį renginį.

Svečiai iš Lietuvos dar iki pačios dainų šventės surengs atskirus koncertus. Priminkite skaitytojams, kur Čikagoje juos bus galima pamatyti ir kur įsigyti bilietus.

Visi trys Lietuvos chorai – „Varpelis“, „Viva Voce“ ir „Bel Canto“ – penktadienį, liepos 3 d., 8 v. v. surengs koncertą St. James katedroje (65 E Huron St.). Šeštadienį, liepos 4 d., 8:30 v. v. „The Vic“ teatre (3145 N Sheffield Ave.) pasirodys a capella stiliumi kūrinis atliekantis kvartetas „Capella‘A“, kuriame dainuoja ir Rasa Serra. Na, o pagrindinis renginys, kuriam tikrai daug jėgų atiduota ir kurio taip laukta, – X Šiaurės Amerikos lietuvių dainų šventė „Padainuosim dainų dainelę“ – prasidės 1 v. p. p. Iliojaus universiteto Čikagoje (UIC) paviljone (525 S Racine Ave.) sekmadienį, liepos 5-ąją. Kiekvienas ir smulkesnę informaciją suras, ir bilietus nusipirks apsilankęs šventės interneto svetainėje dainusvente.org. Beje, ten informacija irgi skelbiama abiem kalbomis. Taigi, tikiuosi, kad tą sekmadienį drauge su mumis švente džiaugsis ir lietuviškai, ir angliškai kalbantis žiūrovas. O gal ir kokia nors kita kalba šnekantis. Muzika, kaip žinome, – universaliausia bendravimo kalba: ja juk pasakoma tai, ko negalima išreikšti žodžiais.

Baigiant mūsų pokalbį, norisi su jums štai kuo pasidalinti: per vieną „Dainavos“ repeticiją su savo vadovu Dariu Polikaičiu aptarinėjome

artėjanti renginį - kas nuveikta, kiek nemažai dar reikia padaryti. Kalba pakrypo link jūsų tvarkomos šventės interneto svetainės - koks tai svarbus šio laikmečio informacijos šaltinis. Ir tada Darius sako: „Kai pamatysite Vyta, asmeniškai jam padėkokite - jis atlieka labai daug be galo reikalingų, nežmoniškai sunkių darbų“. Taigi, Vytai, man yra proga tarti jums nuoširdų dėkui. Už kantrybę. Už tai, kad dalinatės žiniomis. Kad aukojate savo laiką. Kad bemiegės naktys neužgesina jūsų entuziazmo. Sėkmės. Pasimatysime koncerto salėje.

Kalbino Jolanta Urbietienė